

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

на тему: ОБРАЗ ЖІНКИ В СУЧАСНІЙ ПОЛІТИЦІ

Студентки групи МЛа 02-20
факультету германської філології і перекладу
денної форми навчання
спеціальності 035Філологія, 035.041
германські мови та літератури
(переклад включно), перша–англійська
Зарицької Юлії Юріївни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Терехова Діана Іванівна

Національна шкала _____ зараховано _____
Кількість балів _____ 83 _____
Оцінка ЄКТС _____ В _____

Київ 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of English Philology and Philosophy of Language

Term Paper

THE FIGURE OF A WOMAN IN MODERN POLITICS

Zarytska Yulia

LLe 02-20

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

PhD (Linguistics)

Terekhova Diana Ivanivna

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.....	6
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ОБРАЗУ ПОЛІТИКА В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	6
1.1 Сучасні підходи до вивчення образу політика у лінгвістичній літературі	6
1.2. Жінка-політик як образ: традиційні уявлення і новітні тенденції.....	11
Висновки до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ СУЧАСНОЇ ЖІНКИ-ПОЛІТИКА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	18
2.1. Мовностилістичні та соціокультурні компоненти образу сучасної жінки -політика.....	18
2.1.1 Характеристика образу Леді Ді.....	18
2.1.2 Характеристика образу Маргарет Тетчер.....	22
2.2. Спільне і відмінне у сприйнятті образів Леді Ді та Маргарет Тетчер...	27
Висновки до розділу 2.....	29
ВИСНОВКИ.....	31
RÉSUMÉ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

ВСТУП

Актуальність дослідження. У наш час вивчення лінгвопрагматичних особливостей політичного дискурсу є як ніколи актуальним і перспективним напрямом у галузі лінгвополітології, оскільки жодна інша сфера людської діяльності не здатна конкурувати з політикою у бажанні здійснювати необхідний вплив на аудиторію.

Наразі цікавим у лінгвістичному аспекті постає питання про гендерні особливості комунікативної поведінки мовної особистості в політичному дискурсі, адже воно пов'язане не лише зі зростаючою відкритістю сучасного суспільства до сфери політики, а й зі збільшенням значимості ролі жінки в формуванні політики держави і усвідомленні необхідності вивчення гендерного чинника в таких видах діяльності, які протягом багатьох століть вважалися прерогативою чоловіків. Якщо в минулому лексичні, граматичні, стилістичні та прагматичні особливості політичного дискурсу вивчалися безвідносно до гендера, то сьогодні в дискурсивних практиках все частіше піднімається питання щодо специфіки формування та проявів гендерної ідентичності політика. Отже, визначення закономірностей та складових формування образу жінки в сучасній політиці є актуальним напрямком досліджень.

Мета дослідження: визначення закономірностей та складових формування образів жінок-політиків (на прикладі Маргарет Тетчер та Леді Ді).

Поставлена мета передбачає необхідність вирішення таких **завдань дослідження:**

- 1) розглянути сучасні підходи до вивчення образу політика;
- 2) виокремити традиційні та новітні тенденції в уявленнях про жінок у політиці;
- 3) визначити мовностилістичні та соціокультурні компоненти образу сучасної жінки-політика (на прикладі Маргарет Тетчер та Леді Ді);

4) охарактеризувати спільне та відмінне в образах Маргарет Тетчер та Леді Ді.

Об'єкт дослідження: образ жінки-політика.

Предмет дослідження: закономірності та складові формування образів жінок-політиків (на прикладі Маргарет Тетчер та Леді Ді).

Методи дослідження. Ключовими у виконанні запропонованого до уваги дослідження були методи, пов'язані з контентним та ідейно-семантичним аналізом образів жінок-політиків (на прикладі Маргарет Тетчер та Леді Ді).

Наукова новизна роботи. Наукова новизна роботи полягає в аналізі мовностилістичних та соціокультурних компонентів образів жінок-політиків (на прикладі Маргарет Тетчер та Леді Ді).

Практичне значення роботи зумовлене можливостями використання її матеріалів у подальших дослідженнях заявленої проблеми.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури. Загальна кількість сторінок 36, основного тексту із яких 27. Загальна кількість літературних джерел - 20, із яких 7 англійською мовою.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ОБРАЗУ ПОЛІТИКА В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1 Сучасні підходи до вивчення образу політика у лінгвістичній літературі

Формування образу політика може включати різноманітні виступи на з'їздах, мітингах, конференціях та прес-конференціях, дипломатичні заяви, парламентські промови, президентські послання до народу чи уряду тощо. На відміну від академічної промови, промова політична, виголошується публічно, спрямована на непідготовлену аудиторію, на масового реципієнта. Окрім того, вирізняються розходження у глобальній меті дискурсу політичного діяча: якщо, наприклад, для академічного дискурсу основною метою постає передача наукового знання, то в політичній комунікації провідною метою визнається здійснення маніпулятивного впливу на реципієнта як потенційного виборця (Федорів, 2010, а).

До числа основних функцій образу політика належить формування суспільної думки та політичної волі громадян, досягнення суспільного компромісу, розвиток ідеосфери та політичної культури соціуму (Судус Ю. В. 2016. Вип. 5.а).

Суттєву роль для успішної реалізації образу політичного діяча відіграє особистість самого політика як людини. З одного боку, цей фактор є значущим для процесу конструювання тексту виступу політиком або спічрайтером. З іншого боку, досягнення шуканого прагматичного ефекту обумовлено іміджем та статусом адресанта.

Когнітивні стратегії політика нерозривно пов'язані з самосвідомістю та сприйняттям свого іміджу та статусу, соціальним та політичним досвідом. Спічрайтер, у свою чергу, повною мірою повинен розуміти та адаптувати текст відповідно до особи політика (Федорів Я. Р. 2010. б).

Реакція адресата обов'язково залежить від сприйняття ним політика як особистості. Очевидно, що аналогічні ідеї, що пропонуються різними

політиками, можуть викликати неоднаковий когнітивний відгук у свідомості адресата. У рівній мірі це стосується і персуазивності, і спонукальності промови. Таким чином, вплив особистості політика має двонаправлений характер – на зміст та результат публічного виступу. Особа того, хто говорить, неминуче формує його мовну особистість, яка включає мовну компетентність, володіння певними стратегіями, тактиками та прийомами публічного виступу.

Тут необхідно звернутися до поняття ідіостилю, яке означає сукупність мовних та стилістико-текстових особливостей, властивих мовленню письменника, науковця, публіциста, а також окремих носіїв даної мови (Сизоненко А. 2016. № 31.а). Ідіостиль простежується як у письмовій, так і в усній формах подання тексту. Кожен оратор має певні фонетичні особливості (тембр, темп, інтонація і вимова) і з часом набуває специфічних рис організації тексту та його презентації. Ідіостиль є частиною мовного портрету та іміджу політика та має відповідний прагматичний потенціал (Моркотун С. 2017. № 3.а).

Успіх політичної промови як публічного виступу у межах форматів, які передбачають спонтанне висловлювання, безпосередньо залежить від мовного досвіду оратора, ступеня сформованості відповідних мовних навичок. Слід враховувати, що ментальний стан того, хто говорить у момент промови, також впливає на ефективність комунікації. Цей аспект потребує уваги у процесі підготовки до виголошення політичної промови.

Конкретний текст публічного виступу в певних умовах з урахуванням вищезгаданих обставин і факторів неминуче має специфічну семантичну і синтаксичну структуру, а також відповідні фонетичні характеристики, що дозволяє досягти запланованого персуазивного/спонукального мовного ефекту (Пуленко І. А., Сазикіна Т. П. 2020.а).

Технологія створення ефективного виступу потребує уважного відбору мовних засобів на всіх рівнях. На лексичному рівні оформлення висловлювання дослідники пропонують враховувати різні аспекти семантики

слів, які вербалізують закладені в тексті виступи актуальні для адресата ціннісні смисли. Вживання тих чи інших лексичних одиниць визначає формування бажаних когнітивних образів у свідомості аудиторії. Йдеться як про пряме значення слова, так і про емоційно-оцінний компонент.

Емоційна промовистість мови досить часто формується за допомогою епітетів різного роду. У політичній публічній промові може спостерігатися перенасиченість висловлювання описовими епітетами до кожного члена речення. Це є логічним, якщо намір того, хто говорить, полягає у фокусуванні уваги адресата на певних сенсах (Пуленко І. А., Сазикіна Т. П. 2020.b).

До частих і ефективних мовних прийомів політиків відносять образні кошти – метафори, метонімії, гіперболи, порівняння, іронія та інших.

Ще одним популярним стилістичним прийомом у мовному арсеналі політиків є фразеологічні одиниці: приказки, прислів'я, стійкі та ідіоматичні вирази. Вони коротко, але ємно актуалізують думку того, хто говорить.

На лексичному рівні політичні виступи в основному характеризуються орієнтацією на політкоректність, під якою розуміється «культурно-поведінкова та мовна тенденція, націлена на заміну усталених термінів, що можуть зачепити почуття і гідність того чи іншого індивідуума, емоційно нейтральними та/або позитивними евфемізмами (Судус Ю. В. 2016. Вип. 5.b).

Мовна практика політкоректності виключає використання тих слів та висловлювань щодо віку, соціального статусу, стану здоров'я, расової та статевої приналежності, зовнішнього вигляду людей, які можуть вважатися образливими та/або дискримінаційними. Ця настанова враховується спічрайтерами та політиками при конструюванні тексту політичної промови.

Однак евфемізація взагалі характерна для політичної публічної мови через її схильність до дипломатичності і дотримання норм поведінки в суспільстві. Евфемізм становить «нейтральне слово або вираз, яким замінюється інше – нетактовне, грубе, непристойне, і тому з етичних позицій неприйнятне» (Костенко Г. М. 2021. № 11(79).a). Відповідно, часто політики

замінюють деякі слова на більш милозвучні. У цьому заміщенні більш піднесені за стилем слова іноді підлягають заміні словами, які стосуються нейтрального реєстру, що у свою чергу демонструє інтенцію мовця до гнучкості, неконфліктності спілкування під час публічного політичного виступу.

Проте, спостерігається мовна дисфемізація у промовах тих політиків, хто навмисно створює негативний емоційний контекст викладу думки. Так, президент Д. Трамп у своїй інавгураційній промові, говорячи про причини катастрофічної економічної ситуації в країні, використовує такі номінації, як «дозвільна дія», «злодійство», «знищення» (Федорів Я. Р. 2010.с).

Персуазивний ефект презентації політичної промови може досягати рівня маніпуляції свідомістю аудиторії. Маніпулятивні мовні технології достатньо розроблені практиками політичної комунікації.

Цікавим видається факт включення авторами текстів політичних промов до арсеналу аргументації значної кількості термінів та статистичних даних, що використовуються для підтвердження тієї чи іншої тези. Однак правильно оцінити більшість представлених відомостей можуть лише вузькі фахівці у відповідних галузях. Таким чином, замість верифікації положення, що висувається, відбувається маніпуляція сприйняттям даної інформації.

На рівні синтаксичного оформлення тексту необхідно виділити такі особливості політичного публічного мовлення: мінімальна ускладненість граматичних і синтаксичних конструкцій, що сприяє полегшенню сприйняття мовлення; наявність номінативних речень та відокремлених номінативних конструкцій та уточнень; лексико-синтаксичні повторення; паралельні конструкції; інверсії; риторичні питання (Судус Ю. В. 2016. Вип. 5.с).

У цілому нині існує певний прагматичний потенціал у композиційно-логічному оформленні образу політичного діяча. З одного боку, дотримання логічної структури викладу думки, наявність слів-зв'язок, логічне повторення, уточнення та резюмування спрямовані на оптимізацію процесу сприйняття та

розуміння тексту виголошеного виступу. З іншого боку, ці інструменти наділені маніпулятивним потенціалом.

При комплексному підході до вивчення образу політичного діяча неможливо применшити значення фонетичних показників його мовлення. Від якості дикції та артикуляційних навичок оратора залежить передусім ясність промови, розуміння її адресатом, тобто реалізація впливової функції публічної промови (Моркотун С. 2017. № 3.б).

Звучність голосу як спосіб донесення повідомлення до аудиторії також надає політичній промові додаткову виразність. Якість голосу і тембр несуть інформацію про фізичні та соціопсихічні особливості мовця, про його настрої і т. ін., а також здатні передавати найтонші відтінки емоцій.

Темп політичної промови складається з двох складових: швидкості промови та паузації. У цьому швидкість мовлення пов'язують як із індивідуальними особливостями оратора, так і зі змістом публічного виступу.

Досвідчений політик контролює швидкість виголошення промови. Так, наприклад, швидкість викладу повинна уповільнюватися на найбільш значущих у сенсовому відношенні ділянках тексту. Що ж до паузації, то вона виконує у політичній промові низку найважливіших функцій: членування тексту, що виголошується, його ритмічне структурування, виділення головного змісту, підтримання контакту з аудиторією. Крім того, найважливішим інструментом є інтонація, яка здатна виражати закінченість або незакінченість думки, надавати висловлюванню оповідальний, запитальний або окличний характер, виражати емоції, надавати експресивність і справляти вплив на слухача (Бондаревич С., Суслік Л. 2022. № 3 (52)). Безперечно, оволодіння фонетичним аспектом ораторського мистецтва потребує навчання та тренування.

Контекст є невід'ємною частиною індивідуальної та масової свідомості, іншими словами, політик та той образ, до витворення якого він докладає зусиль, живуть в умовах даного контексту, зважаючи на специфічні, важливі для конкретного виступу тенденції, події, факти та обставини. Відбувається

безперервне накопичення знань, що вбудовуються у структуру контексту. У ситуації спілкування політик може модифікувати початковий мовленнєвий задум і реагувати на дії інших учасників, виходячи з умов комунікації.

На хід і результат репрезентації політика впливає також його психоемоційний, фізичний та ментальний стан. У результаті образ політичного діяча набуває свого кінцевого змісту та оформлення.

1.2. Жінка-політик як образ: традиційні уявлення і новітні тенденції

Наразі проблема жінок у політиці виходить на новий рівень з огляду на суттєве збільшення їх кількості як у парламентах провідних світових країн, так і на їх чолі. Своєрідним символом жіночої участі в політичному житті найвищого рівня майже протягом століття була королева Великої Британії Єлизавета Друга. Королева Нідерландів Беатрікс та Данії Юліана також довгий час керували й керують своїми державами.

Виборні та урядові посади країн Європи та світу теж надаються жінкам. Так, зокрема, віце-президентом США за результатами останніх виборів уперше стала жінка – Камала Гарріс. Посаду спікера Сенату в США давно обіймає ветеранка американської політики – Ненсі Пелосі. На посадах прем'єр-міністерок та очільниць виконавчої влади у країнах Великої Сімки в останні роки перебували й перебувають Тереза Мей, Ліз Трасс (Велика Британія), Ангела Меркель (Німеччина), Джасінда Ардерн (Нова Зеландія), Джорджія Мелоні (Італія). Усе це свідчить про необхідність виокремлення складових образу сучасної жінки-політика.

З огляду на гендерні відмінності практично неможливо чітко виявити «жіночий» стиль у політиці, тим більше, якщо йдеться про очільника держави. Водночас слід зауважити важливий момент. Судячи з біографій відомих жінок у політиці, їм довелося тривалий час покладатися виключно на власні вміння (Івасишин 2018. № 3.).

Крім того, жінки, які займаються політичною діяльністю, завжди досить добре знають свої сильні та слабкі сторони, оскільки саме їхнє становлення як політиків часто було пов'язане із подоланням обставин. При цьому варто відзначити, що емоційність, виявлена вчасно й коректно, навпаки, може привернути симпатію виборця, оскільки показує, що політик близький до людей, відкритий і не боїться проявів емоцій.

Тут доречно згадати досить авторитарний стиль спілкування з однопартійцями, виявлений Маргарет Тетчер. Вона, вступивши на посаду прем'єр-міністра Великобританії, відразу прийняла цілу низку непопулярних рішень, не побоявшись викликати конфлікти, і при цьому гідно парировала будь-яку критику.

Ймовірно, що жінки-політики можуть навіть прагнути уникати «жіночих» проявів у вчинках, оскільки, як і раніше, їм доводиться протистояти стереотипу, що жінки не здатні бути політичними лідерами, незважаючи на те, що і життя, й історія цей стереотип спростували багаторазово. Тому жінки у політиці – це завжди принципи, впевнені у собі, здатні до дуже жорстких рішень лідери (Пуленко І. А., Сазикіна Т. П. 2020.с).

Так, Нікола Стерджен, перший міністр Шотландії, протистояла свого часу Терезі Мей, заявляючи про те, що остання підмінила інтереси країни та народу інтересами своєї партії, а саму партію повністю підкорила собі. Тут слід говорити про відкрите протистояння, де обидві сторони ясно та чітко вказують свої політичні позиції та заявляють про свої політичні амбіції.

Не варто також забувати, що суспільство дивиться на жінок-політиків і як на звичайних жінок. Наприклад, величезний інтерес публіки викликала добірка публікацій журналу «VOGUE», присвячена стилю та образам Т. Мей. Так, британська преса вказувала в публікаціях не лише заяви та політичні рішення Т. Мей, а й наголошувала, в яких туфлях вона була на тому чи іншому заході, вишукуючи у виборі одягу та взуття певні приховані меседжі (Судус Ю. В. 2016. Вип. 5.d).

Досить часто, коли обговорюється питання щодо недостатньої присутності жінок у політиці, експерти вказують, що це необхідно, оскільки жінки більш здатні до діалогу, а також усвідомлюють соціальний аспект будь-якого питання. Разом з тим, поки паритет недосяжний, жінки в політиці, залишаючись «білими воронами» і прагнучи зайняти лідерські позиції, не виявлятимуть «типових» жіночих якостей, таких як готовність до діалогу (Сизоненко А. 2016. № 31.б).

Щоправда, варто відзначити, що здібності до політичного маневрування у жінок-політиків часто є досить сильно розвиненими. Як яскравий приклад можна навести Ангелу Меркель. Самі жінки, які стали біля керма держави, часто наголошують на тому, що прийшли до влади, щоб виправити помилки попередників і вивести країну на новий рівень. У цьому сенсі, звісно, передвиборна риторика не відрізняється від риторики політиків-чоловіків.

Тут цікаво, наприклад, порівняти позиції Алекса Селмонда та Ніколи Стерджен, яка змінила його на посаді лідера Шотландської національної партії. Цей приклад чудово ілюструє, що цілі обох політиків суттєво не відрізняються, притому, що Ніколі Стерджен доводиться складніше в контексті Брекзиту. Але вони є послідовними прихильниками ідеї шотландської незалежності і вважають своїм обов'язком вести тривалу політичну роботу з реалізації цієї ідеї.

Гендерні відмінності можуть бути настільки мізерними, що їх неможливо чітко вказати. Велику роль тут, звісно, відіграє політичний досвід, і політичні традиції (Ващинська Я. Б. 2018. № 2.).

Таким чином, доки йдеться про окремих осіб у політиці, «колективних» жіночих проявів не виокремлюють. Умовно-типові жіночі якості можуть проявитися в політичній діяльності лише за умови масової присутності жінок у політиці і, при цьому, протягом тривалого часу. Тільки за цих умов деякі позитивні якості, пов'язані з жіночими стереотипами, можуть мати місце у політичному процесі (Судус Ю. В. 2016. №. 5.).

Найяскравіші жінки-політики останніх років – це насамперед американки – Г. Клінтон, К. Райс, М. Олбрайт, С. Пауер. Їх відрізняє яскрава принциповість у відстоюванні інтересів своєї держави. Не відстають від них і європейські жінки-політики, зокрема, італійська прем'єрка Джорджія Мелоні, экс-президентка Литви Даля Грібаускайте, прем'єрка Естонії Крісті Кал'юланд, прем'єрка Фінляндії Сана Марін.

Хоча тут ситуація вже не така однозначна. Наприклад, прем'єр-міністерка Данії Метте Фредріксен далеко не завжди чітко лінгвістично агресивна. Сам стиль її заяв не говорить про вроджену агресивність. Справа в тому, що сам Європейський Союз прагне себе позиціонувати як інструмент розвитку демократії, прав людини. І тут жінки-політики формуються в умовах колективної відповідальності, як представники єдиної структури, що впливає на їхню пластичність та відсутність безапеляційності, властивої американським політикам, як жінкам, так і чоловікам.

Не можна не торкнутися також стереотипу щодо бар'єрів, що існують для жінок у сучасній політиці. По-перше, найчастіше самі жінки ставлять собі цей бар'єр, вважаючи, що політична робота – це чоловіча прерогатива. По-друге, часто жінки прагнуть побудувати сім'ю і побоюються, що політична робота завадить їх становленню щодо цього. По-третє, жінки здебільшого дуже відповідальні, тому можуть просто не вірити у свої сили, маючи власне уявлення про те, якою є політика. По-четверте, можна говорити про те, що виборець не завжди вірить у те, що жінка-політик зможе відстояти його інтереси. Але при цьому досвід Швеції, Фінляндії, Ісландії, Норвегії та інших країн, де жінки-депутати репрезентують значний корпус, а їх кількість складає більше 40%, показує, що це не заважає розвитку політичних механізмів у країні (Костенко Г. М. 2021. № 11(79).b).

Щоб подолати недовіру до жінок-політиків, у деяких країнах спеціально вводять квоти. Саме вони свого часу вплинули на склад парламентів Північної Європи.

Дуже багато, як показує практика, залежить і від підтримки жіночих організацій, які здатні вплинути на думку електорату. Вони, наприклад, підтримали Пак Кин Хе (екс-президентку Республіки Корея), яка вітала так звану «гендерну революцію». Проте сама Пак Кин Хе зрештою не виправдала очікувань. Більше того, вона нічого не зробила для просування жінок в економіці та політиці Південної Кореї, і в результаті від початку своєї діяльності стала обгрунтовано піддаватися масованій критиці.

Багато жінок-лідерів європейських партій та держав також нині демонструють здатність до діалогу. Великий вплив на їхні позиції, очевидно, справляє приклад Ангели Меркель, яка в останні роки, безумовно, входила до найбільш впливових політиків Європи.

Умовно-типові жіночі якості можуть виявитися у політичній діяльності лише за умови множинної присутності жінок у політиці (McClellan M. 2004).

Тут також дуже цікавий приклад Терези Мей, яка взяла на себе відповідальність за Брекзит, не бажаючи ні з ким її розділити. Британська преса, судячи з тону та змісту її виступів щодо британо-європейської взаємодії, навіть почала проводити паралелі між нею та Генріхом VIII, який вступив у відкритий конфлікт з Папою Римським і завжди був готовий посваритися з усією Європою. При цьому Т. Мей вже прославилася гостротою висловлювань, спрямованих на влучні атаки стосовно політичних конкурентів.

Нині важко говорити саме про специфічний жіночий вплив на міжнародну політику. При цьому, звичайно, такі жінки, як Крістін Лагард (директор-розпорядник Міжнародного валютного фонду) та Камала Гарріс, мають реальні важелі впливу на події. Але, ухвалюючи рішення, ці жінки навряд чи виходять із особистих інтересів.

Тут більш цікавим є образ Єлизавети II, яка мала достатній авторитет, щоб висловлювати особисту думку і впливати навіть на роботу міжнародних організацій, зокрема Співдружності Націй. Ще більшою підтримкою

величезної кількості людей, яка цілком могла вплинути і на можливість вільно висловлюватися з широкого кола питань, мала принцеса Діана.

Отже, можна зробити висновок, що образ жінки-політика, незважаючи на успішне просування процесів гендерної рівності в суспільстві, досі викликає певну настороженість, тоді як жінка-суспільний лідер здатна більш вільно висловлювати особисту позицію та погляди, не будучи обмеженою, наприклад, інтересами партії.

Висновки до розділу 1

Формування образу політика може включати різноманітні виступи на з'їздах, мітингах, конференціях та прес-конференціях, дипломатичні заяви, парламентські промови, президентські послання до народу чи уряду тощо. На відміну від академічної промови, промова політична, виголошується публічно, спрямована на непідготовлену аудиторію, на масового реципієнта. Суттєву роль для успішної реалізації образу політичного діяча відіграє особистість самого політика як людини. З одного боку, цей фактор є значущим для процесу конструювання тексту виступу політиком або спічрайтером. З іншого боку, досягнення шуканого прагматичного ефекту обумовлено іміджем та статусом адресанта.

Наразі проблема жінок у політиці виходить на новий рівень з огляду на суттєве збільшення їх кількості як у парламентах провідних світових країн, так і на їх чолі. Своєрідним символом жіночої участі в політичному житті найвищого рівня майже протягом століття була королева Великої Британії Єлизавета Друга. Королева Нідерландів Беатрікс та Данії Юліана також довгий час керували й керують своїми державами.

Виборні та урядові посади країн Європи та світу теж надаються жінкам. Так, зокрема, віце-президентом США за результатами останніх виборів уперше стала жінка – Камала Гарріс. Посаду спікера Сенату в США давно обіймає ветеранка американської політики – Ненсі Пелосі. На посадах прем'єр-міністерок та очільниць виконавчої влади у країнах Великої Сімки в

останні роки перебували й перебувають Тереза Мей, Ліз Трасс (Велика Британія), Ангела Меркель (Німеччина), Джасінда Ардерн (Нова Зеландія), Джорджія Мелоні (Італія). Незважаючи на це, практично неможливо чітко виявити «жіночий» стиль у політиці, тим більше, якщо йдеться про очільника держави.

Можна зробити висновок, що образ жінки-політика, незважаючи на успішне просування процесів гендерної рівності в суспільстві, досі викликає певну настороженість, тоді як жінка-суспільний лідер здатна більш вільно висловлювати особисту позицію та погляди, не будучи обмеженою, наприклад, інтересами партії.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ СУЧАСНОЇ ЖІНКИ-ПОЛІТИКА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Мовностилістичні та соціокультурні компоненти образу сучасної жінки-політика

2.1.1 Характеристика образу Леді Ді

Розглянемо основні компоненти образу принцеси Діани на матеріалі медіатекстів англомовних видань: “The Times”, “Daily Mail”, “The New York Times”, “The Independent”, “The Guardian”. За ними можна визначити динаміку образу принцеси Діани протягом чотирьох десятиліть як жінки-політика.

У публікаціях початку 1981 року, коли Діана була у статусі нареченої, а не дружини принца Чарльза, для її образу характерні закритість та тривожність. Ці риси образу розкриваються, наприклад, з допомогою епітетів: cold, distressed, nervous.

У статтях цього періоду для Діани характерні закритість і сором'язливість. Ці риси розкриваються за допомогою метафор: she had fled from the ground; Diana was happy to leave the limelight to a star-studded galaxy (Spencer D. 1995.a).

Слід зазначити, що в цей період створюється позитивний образ Діани, вона постає як наречена, яка слідує за своїм майбутнім чоловіком і підтримує його у всіх ініціативах, успіхах та невдачах. У публікаціях, де Діана фігурує як дружина принца Чарльза після весілля, яке відбулося 29 липня 1981 року, образ принцеси Діани носить ідеалізований, романтичний характер. У статтях цього періоду вона постає як захоплена молода дівчина, дуже скромна і добра, здатна співчувати знедоленим людям.

У публікаціях 1980-х років принцеса Діана постає також як символ британської нації, підкреслюються її дипломатичні успіхи та особистісне та професійне зростання. Цей висновок можна довести тим, що багато статей описують її дипломатичні успіхи за кордоном.

У статтях цього періоду також превалюють такі риси образу принцеси, як доброта, милосердя. Вони розкриваються за допомогою різноманітних лінгвістичних засобів. Найбільш частотний прийом – використання метафори: *she has a particular soft spot for the plight of the sick and disabled* (Spencer D. 1995.b).

У 1990-х роках образ Діани значно змінюється. Така трансформація обумовлена зовнішніми подіями, а саме розлученням Діани з принцом Чарльзом і втратою статусу члена королівської родини. Шлюбно-розвідний процес так часто згадувався у ЗМІ та суспільному дискурсі тих років, що конфлікт, що розгорівся на тлі цього розлучення, отримав образну назву: *The War of Waleses* (Spencer D. 1995.c).

У статтях цього періоду образі Діани превалюють такі риси, як скандальність, самотність. Статті цього періоду можна умовно поділити на дві групи. В одних медіатекстах образ принцеси підкреслено позитивний, основні риси її образу, такі як доброта, тривожність, відчуженість, гіпертрофуються на тлі скандалів, що пов'язані з її невдалим шлюбом.

У таких статтях увага акцентується на недоліках шлюбу, його приреченості.: *The result was a fateful collusion, which drew the royally connected adolescent and the Prince into a marriage of convenience that was disguised to everybody, including themselves, as a love match* (Spencer D. 1995.d). Діана постає як жертва і сторона конфлікту, що страждає, лейтмотивом її образу служать недуги психологічного і фізичного характеру: *psychological ailments, bulimia* (Spencer D. 1995.e).

Інші статті даного періоду наповнені критикою поведінки принцеси, у подібних медіатекстах акцентуються негативні риси образу, такі як: хваткість, схильність до гри на публіку та впертість. У таких статтях принцеса описується як нічим не примітна жінка, попри власне привілейоване становище.

У статтях цього періоду образ принцеси Діани набуває таких рис, як легковажність, безтурботність. Медіатексти наповнені критикою її

інтелектуальних даних, смаків та уподобань як, наприклад, у наведеному фрагменті як інтереси Діани перераховуються дуже незначні речі: *the Princess adored fancy clothes, listening to pop music on her Walkman, and telephone gossip* (Spencer D. 1995.f).

Однак, після загибелі принцеси Діани в 1997 році, риторика ЗМІ щодо неї кардинально змінюється. Образ принцеси стає трагічним, наголошується на його унікальності для сучасної британської культури: *a unique funeral for a unique person* (Spencer D. 1995.g).

У медіатекстах також акцентується увага на масштабі ажіотажу навколо особистості Діани, а також на особливому, теплому ставленні до неї британців, яке підкреслюється за допомогою низки метафор: *the outrouing of grief, the depth of affection and appreciation* (Spencer D. 1995.h).

У статтях початку 2000-х років часто фігурують образи війни та полювання, де Діана постає як жертва. Це можна пояснити тим, що з моменту загибелі принцеси минуло лише кілька років, і для ЗМІ останні дні Діани та її трагічний відхід все ще були гарячими інформаційними приводами.

У статтях цього періоду образ принцеси Діани формується за допомогою лінгвістичних засобів, що підкреслюють її самотність та відчуженість. Внаслідок цього у сприйнятті реципієнтів медіатекстів Діана постає в образі жертви: *vulnerable, lonely, tortured, racked, haunted Diana saw herself as a woman under siege* (Spencer D. 1995.i).

Слід зазначити, що в публікаціях 2017 року, присвячених роковинам загибелі принцеси Діани, помітною постає тенденція до об'єктивної оцінки образу. У текстах цього періоду Діана як медіаперсона не ідеалізується і різко не критикується, як, наприклад, у текстах 1990-х і початку 2000-х років. Образ є гармонійним поєднанням позитивних і негативних рис, що і робить його помітним і інтригуючим.

Слід зазначити, що у статтях цього періоду часто наголошується на актуальності та жвавості образу Діани: *Diana should be as passe as ostrich plumes: one of those royal or quasi-royal women, like Mary of Teck or Wallis*

Simpson or the last tsarina, whose images fade to sepia and whose bones are white as pearls. Instead, we gossip about her as if she had just left the room (Spencer D. 1995.j).

У статтях також наголошується на таких рисах образу Діани, як інфантильність, наївність, нелогічність. Часто підкреслюється схильність Діани до романтизації подій свого життя та власних страждань: she opened the doors of her identity and all the dead princesses floated in, those deposed and exiled, beheaded and shot (Spencer D. 1995.k).

Як і в 1990-х роках, у текстах сучасного періоду критиці піддаються інтелектуальні здібності та уподобання Діани. У наступному прикладі епітет з негативною конотацією, вжитий стосовно літературних уподобань принцеси, підкреслює обмеженість її інтересів: whenever you saw her alone she would have picked up some trashy romantic novel (Spencer D. 1995.l).

У медіатекстах превалюють такі риси образу, як легковажність та наївність. Ці риси ілюструються, наприклад, за допомогою такої метафори, заснованої на антитезі образів миролюбних дельфінів та кровожерливих акул: she was a young woman of scant personal resources who believed she was basking with dolphins when she was foundering among sharks (Spencer D. 1995.m).

У цей період мас-медійний дискурс про принцесу Діану можна умовно назвати «підбиттям підсумків», журналісти аналізують благодійну діяльність Діани, її внесок в історію королівської родини та сучасну британську культуру. Слід зазначити, що образ медіаперсони також формується й на основі її мовного портрета.

Матеріалом для аналізу мовного портрета принцеси Діани послужили інтерв'ю леді Діани на різних етапах її життя. А саме були розібрані інтерв'ю 1985, 1992 і 1995 років. В результаті дослідження можна зробити висновок про те, що образ принцеси Діани помітно розвивається з роками, розкриваються яскраві та індивідуальні характеристики.

У 1980-ті роки принцеса сприймається як одна з представниць королівської сім'ї, роль дружини та матері превалює у її образі. У всіх ранніх

інтерв'ю вона з'являється з чоловіком або дітьми, обговорюються сімейні події або дипломатичні тури подружжя. Діана тримається дуже стримано, що обумовлюється правилами поведінки осіб королівської сім'ї, говорить набагато менше за свого чоловіка й у своїх відповідях підкреслює значущість сім'ї та чоловіка у своєму житті. Тому можна назвати такі основні риси образу: стриманість, скромність, лагідність, доброта і дбайливість.

В інтерв'ю 1990-х років основним предметом обговорення стають особисті переживання Діани, її дитинство, взаємини з колишнім чоловіком, тобто інтимні аспекти біографії. Образ Діани набуває таких рис як скандальність, непокірність, щирість, драматизм.

2.1.2 Характеристика образу Маргарет Тетчер

Основними цінностями, що формують образ Маргарет Тетчер як жінки-політика, постають насамперед цінності політика, які характеризують її як лідера держави, цінності якої можуть вплинути на цілу націю. Це підтверджує думку про те, що не лише цінності, прийняті в культурі, можуть вплинути на її окремого представника, а й цінності носія можуть вплинути на суспільство. На цьому мовному рівні мовна особистість політика проявляється у низці цінностей.

Основними ціннісно формуючими темами картини світу Маргарет Тетчер є тема ядерної зброї, соціально-економічних гарантій, а також тема ролі жінки у сучасному світі та її місця у політиці. Тема ядерної зброї є найбільш висвітлюваною у текстах публічних виступів та інтерв'ю.

Протягом усієї політичної діяльності Маргарет Тетчер порушує питання щодо ставлення до ядерної зброї і знаходить роззброєння небезпечним, оскільки це один із провідних стримувальних чинників відсутності поточних воєнних конфліктів. Політик наголошує, що це може стати гостро необхідним для оборони країни. Більше того, вона підтримує ідею наявності такої зброї у Великій Британії, не даючи цим послабити свій військовий потенціал.

I am not so much interest in a nuclear-free-world, but I am interested in a war free world. To keep a war free Europe, you need to keep a nuclear deterrent [20].

Незважаючи на те, що ядерна зброя була винайдена та випробувана лише в середині ХХ століття, вже у 70-ті роки ХХ століття численні політики почали обговорювати необхідність гонитви озброєнь та скорочення кількості ядерної зброї у світі. Як прем'єр-міністерка Великої Британії, Маргарет Тетчер також підтримала ідею стосовно скорочення створюваної ядерної зброї (Reductions in nuclear weapons come about not from weakness, but from strength), проте вона ототожнила ядерну зброю із силою нації (power to resist force).

Утім, Маргарет Тетчер заявляла про те, що наявність у країни мінімального ядерного потенціалу є запорукою миру, а також умовою для стримування воєнних конфліктів (keep nuclear deterrent), виявом бажання захистити себе та свої території (keep Britain sure and secure).

Маргарет Тетчер часто згадує, що в ідеальних умовах світ не відчував би потреби в ядерній зброї (but they exist, and they cannot be disinvented), що виражено дієсловом to disinvent (to undo the invention of smth). Однак у сучасній парадигмі це є важливою складовою захисту й оборони країни (our independent deterrent, vital to our security), гарантією стабільності (peace and security of future generations), забезпечення мирної й рівної конкуренції з іншими країнами (they are the minimum needed to deter an attack).

Не менш важливою темою у виступах та інтерв'ю Маргарет Тетчер є проблема соціально-економічних гарантій, що включає стан речей у системі охорони здоров'я, питання безробіття та системи освіти. Це зумовлено тим, що в період приходу до влади Маргарет Тетчер ситуація у системі охорони здоров'я, у питаннях забезпечення робочих місць та системи освіти була нестабільною.

Однак низка реформ дозволила досягти певного балансу між обмеженими бюджетними ресурсами, забезпеченням якості життя населення та створенням стимулів для підвищення ефективності названих соціальних

систем. Маргарет Тетчер часто порушує питання стосовно системи охорони здоров'я в країні:

I do not accept that the health service in the hospitals is close to the breaking point. The number of patients treated have gone up considerably (Thatcher M. 1990.a).

Незважаючи на те, що більша частина населення Великої Британії критикувала жінку-політика й не поділяла її стратегічних цілей, Маргарет Тетчер не намагалася запевнити суспільство у правильності своїх рішень щодо розподілу бюджету країни. Вона доводила їх не на словах, а своїми діями.

У результаті аналізу основних контекстів, у яких Маргарет Тетчер описує успіхи своєї партії та свого правління, можна зробити висновок про те, що за кілька років її керівництва країною кількість успішно вилікуваних пацієнтів збільшилась (the number of patients treated have gone up considerably), що репрезентовано прислівником considerably, який семантично позначає значну міру вияву чого-небудь (worth consideration), а також зросли податкові відрахування до сфери охорони здоров'я (It is not government that pay for the health service, it is people out of tax, of value-added tax, out of income tax), відтак, якість наданої допомоги суттєво покращилася.

Однією з основних складових політики, що проводилася Маргарет Тетчер, є питання безробіття. Це пов'язано з тим, що до приходу до влади Маргарет Тетчер громадяни Великої Британії стикалися з недостатньою кількістю робочих місць.

На противагу заданому попереднім урядом курсу, мета Маргарет Тетчер – змінити напрямок повоєнного розвитку Великої Британії (over the last year, unemployment has fallen at record speed), відновити економічну стабільність (you can create quite a lot of extra jobs) і спрямувати кошти значно скороченого бюджету на забезпечення тих, хто дійсно має в цьому потребу (to relieve the anxiety and frustration of someone who can't find a job):

You can create quite a lot of extra jobs but it doesn't always reduce the unemployment by that much.

У зверненні до електорату Маргарет Тетчер підкреслює, що проблема безробіття є найбільш болючою для неї темою:

I am only too painfully aware of the problem of unemployment. It affects not only Britain but the whole of Europe. But that does nothing to relieve the anxiety and frustration of someone who can't find a job. People say: 'You do understand?' Of course, I do. There is no problem which occupies more of my thinking and that of my colleagues (Thatcher M. 1990.b). Використання оцінного прислівника *painfully* з негативною семантикою вираження фізичних або душевних страждань (*feeling or giving pain*) додає мовленню політика емоційності та передає особливе ставлення до зазначеного питання.

Говорячи про систему освіти, Маргарет Тетчер виступає як політик, який вважає, що освіта, що надається в країні, має бути на високому рівні. Задана опозиційною партією лейбористів політика призвела систему освіти до нестабільного стану, коли багато гімназій було ліквідовано. Маргарет Тетчер неодноразово говорить про те, що тема освіти завжди хвилює членів консервативної партії, і партія активно використовує всі можливості для проведення необхідних реформ щодо покращення якості освіти:

Take education: our education system used to serve us well. A child from an ordinary family, as I was, could use it as a ladder, as an advancement, but the Socialists, better at demolition than reconstruction, are destroying many good grammar schools (Thatcher M. 1990.c).

У своїх інтерв'ю Маргарет Тетчер неодноразово порушує питання ролі жінки в сучасному суспільстві. У британській лінгвокультурі образ жінки асоціюється з образом матері, дружини, хранительки домашності.

Проте, на власному прикладі Маргарет Тетчер змінює стереотипи, що створилися, і доводить, що місце жінки в політиці не тільки можливе, а й бажане. Політик не виключає загальноприйнятого уявлення про образ жінки,

а акцентує увагу на тому, що бути жінкою означає бути сильною, незалежно від сфери діяльності:

Of course, to be a mother and a housewife is a vocation of a very high kind. But I simply felt that it was not the whole of my vocation. I knew that I also wanted a career (Thatcher M. 1990.d).

Маргарет Тетчер доволі часто повторює у своїх промовах, що важливість суспільства перебільшена, адже існують лише окремі чоловіки та жінки, що створюють родини. Вона також часто згадує, що саме від жінки залежать численні рішення (if you want something done, ask a woman.).

Як прем'єр-міністерка, Маргарет Тетчер свідомо того, із якими труднощами стикається кожна англійська жінка: балансування між родиною та кар'єрою (a mother and a housewife is a vocation, but not the whole of my vocation), стереотипи стосовно недостатньої компетентності жінок (I've got a woman's ability to stick to a job and get on), незначна кількість жінок у владі та на лідерських посадах (Women are the backbone of the Conservative Party. They must be brought to the fore).

Отже, образ політика та мовна особистість Маргарет Тетчер виявляється у межах дихотомії «цінності політика – цінності суспільства». Зазначені цінності дозволили сформуватися особливому стилю політичної поведінки, який сьогодні відомий під назвою тетчеризм.

Обіймаючи посаду прем'єр-міністра Великої Британії, Маргарет Тетчер виступає як жінка-політик, який бажає тримати соціальні процеси під своїм контролем, самостійно формулює та впроваджує в суспільство орієнтири, які називають цінностями, які б дозволили їй коригувати поведінку громадян і досягати бажаних політичних, економічних та інших цілей. Вона присвячує виступи планам партії та їх реалізації, соціальним та економічним реформам, боротьбі з соціалізмом та з безробіттям. Більше того, як перша жінка, що стала прем'єр-міністром Великої Британії, Маргарет Тетчер заявляє про важливість та роль жінки в сучасному світі, про можливість та здатність

жінки поєднувати як сімейні обов'язки, так і обіймати високу посаду, стояти на чолі уряду та бути успішною в політичній кар'єрі.

2.2. Спільне і відмінне у сприйнятті образів Леді Ді та Маргарет Тетчер

Порівняємо провідні характеристики образів знакових британських жінок-політиків – принцеси Діани та Маргарет Тетчер.

За підсумками проведеного дослідження можна дійти висновку стосовно того, що образ принцеси Діани після її трагічної загибелі із часом змінюється, піддається трансформації.

У 1980-ті роки в образі Леді Ді превалюють ролі дружини та матері, оскільки весілля Діани послужило грандіозним інформаційним приводом для ЗМІ і після цієї події вона постійно перебувала в центрі загальної уваги. У медіатекстах вона постає як представник британської нації, її своєрідний символ.

У 1990-ті роки образ принцеси Діани набуває скандальності через гучне розлучення та зміну статусу, позбавлення статусу члена королівської родини. Лейтмотивом її образу стають самотність, трагізм, депресія. У той самий час образ набуває таких рис, як сміливість, мужність і стійкість, оскільки Діана самостійно долала громадський тиск і критику.

Складові образу Леді Ді цього періоду можна розділити на дві основні групи. Багато журналістів звеличують Діану, ідеалізуючи її образ. Такі тексти дуже емоційні та підкреслюють унікальність образу принцеси Діани у сучасній британській культурі. Інші ж, навпаки, сповнені критики та підкреслюють посередність, обмеженість її розумових здібностей, скандальність та нелогічність поведінки.

Ключовим чинником зміни образу принцеси Діани в 1990-ті роки стала її трагічна загибель. Дискурс ЗМІ стосовно Леді Ді змінюється кардинально. Якщо на початку цього десятиліття її критикували за скандальність,

нервозність, посередні інтелектуальні дані, то з 1997 року Діану починають ідеалізувати і звеличувати.

У період з 2000 по 2017 роки образ принцеси Діани стає вже «міфом», тому що минули роки від дня її трагічної загибелі. Медіатексти цього періоду містять аналіз поведінки Діани, її образу.

У подібних статтях підбиваються підсумки життя принцеси Діани. Наприклад, автори міркують про те, який внесок Діана внесла у благодійну діяльність, як вплинула на моду та світовідчуття британців.

Мовна особистість Маргарет Тетчер реалізується у політичному дискурсі у контексті численних виступів та інтерв'ю. На вербально-семантичному рівні мовна особистість дістає вияв шляхом використання цілого ряду мовних засобів.

Найчастіше уживаними лексичними одиницями, що формують політичний образ Маргарет Тетчер, постають політична лексика (найменування партій, посад), економічні терміни, і навіть прислівники з семантикою розважливості, виваженості, відкритості та чесності. Вибір таких синтаксичних структур та морфологічних категорій, як умовні речення першого та третього типів та форми граматичної категорії кореляції Present/Past (Perfect) дозволяють охарактеризувати прем'єр-міністра Маргарет Тетчер як політика, який утримується від передбачень на майбутнє та висвітлює проблеми поточної ситуації, аналізуючи минуле.

Низка стилістичних засобів – анадиплосис, інверсія, градація, паралелізм, парцеляція та риторичне запитання використовуються у дискурсі Маргарет Тетчер інтегративно для емоційного забарвлення, експресивності та виразності мови. Частотне використання фразеологічних оборотів також притаманне для риторики політика, що визначає її як частину нації та соціуму.

На лінгвокогнітивному рівні основними цінностями політика є тема ядерної зброї, тема соціально-економічних гарантій (питання безробіття, охорони здоров'я та системи освіти), тема ролі жінки в сучасному світі, а

також місця жінки в політиці. Зазначені теми характеризують Маргарет Тетчер як політика, який прагне забезпечити безпеку держави та суспільства. Більше того, як перша жінка-прем'єр-міністр, Маргарет Тетчер заявляє про важливість та роль жінки в сучасному світі, про можливість та здатність жінки поєднувати як сімейні обов'язки, так і обіймати високу посаду, стояти на чолі уряду та бути успішною жінкою у кар'єрі.

На мотиваційному (прагматичному) рівні основними стратегіями формування образу Маргарет Тетчер постають стратегія самопрезентації (тактика ототожнення), стратегія дискредитації та нападу (тактика звинувачення), інформаційно-інтерпретаційна стратегія (тактика визнання існування проблеми), стратегія обіцянки). Вербальна система цінностей жінки-політика відрізняється чіткістю, аргументованістю та переконливістю; її комунікативна поведінка сприяє культивуванню професійного успіху партії та вибудові політичних та економічних завдань чинного уряду в струнку систему.

Висновки до розділу 2

За підсумками проведеного дослідження можна дійти висновку стосовно того, що принцеса Діана та Маргарет Тетчер репрезентують різні типи образів жінки-політика.

Так, Леді Ді характеризується зовнішньою відкритістю, чутливістю до критики, потребою в самовираженні, що зробило її прикладом для наслідування багатьох британок її покоління. Вона демонструє історію успіху звичайної дівчини, яка спочатку стала членом королівської родини, а потім залишила її через те, що не відчула там відгуку стосовно власних цінностей, обравши, таким чином, свободу. Трагічна загибель принцеси Діани додала її образу характеру незавершеності, міфічності.

Натомість, Маргарет Тетчер представляє максимально протилежний, прагматичний образ жінки-політика. Вона досягла успіху та реалізувалася як політик без сторонньої допомоги, будучи позбавленою будь-якої

сентиментальності. Тетчер є лідером за натурою, вона не схильна до компромісів, а будь-яку потребу діалогу сприймає як вияв слабкості. Проте саме ці лідерські якості залишили її в історії як очільницю уряду, прагматична політика якої вивела Велику Британію із кризи та знову зробила світовою державою.

Обіймаючи посаду прем'єр-міністра Великої Британії, Маргарет Тетчер виступає як жінка-політик, який бажає тримати соціальні процеси під своїм контролем, самостійно формулює та впроваджує в суспільство орієнтири, які називають цінностями, які б дозволили їй коригувати поведінку громадян і досягати бажаних політичних, економічних та інших цілей. Вона присвячує виступи планам партії та їх реалізації, соціальним та економічним реформам, боротьбі з соціалізмом та з безробіттям. Більше того, як перша жінка, що стала прем'єр-міністром Великої Британії, Маргарет Тетчер заявляє про важливість та роль жінки в сучасному світі, про можливість та здатність жінки поєднувати як сімейні обов'язки, так і обіймати високу посаду, стояти на чолі уряду та бути успішною в політичній кар'єрі.

ВИСНОВКИ

Формування образу політика може включати різноманітні виступи на з'їздах, мітингах, конференціях та прес-конференціях, дипломатичні заяви, парламентські промови, президентські послання до народу чи уряду тощо. На відміну від академічної промови, промова політична, виголошується публічно, спрямована на непідготовлену аудиторію, на масового реципієнта. Суттєву роль для успішної реалізації образу політичного діяча відіграє особистість самого політика як людини. З одного боку, цей фактор є значущим для процесу конструювання тексту виступу політиком або спічрайтером. З іншого боку, досягнення шуканого прагматичного ефекту обумовлено іміджем та статусом адресанта.

Наразі проблема жінок у політиці виходить на новий рівень з огляду на суттєве збільшення їх кількості як у парламентах провідних світових країн, так і на їх чолі. Своєрідним символом жіночої участі в політичному житті найвищого рівня майже протягом століття була королева Великої Британії Єлизавета Друга. Королева Нідерландів Беатрікс та Данії Юліана також довгий час керували й керують своїми державами.

Виборні та урядові посади країн Європи та світу теж надаються жінкам. Так, зокрема, віце-президентом США за результатами останніх виборів уперше стала жінка – Камала Гарріс. Посаду спікера Сенату в США давно обіймає ветеранка американської політики – Ненсі Пелосі. На посадах прем'єр-міністерок та очільниць виконавчої влади у країнах Великої Сімки в останні роки перебували й перебувають Тереза Мей, Ліз Трасс (Велика Британія), Ангела Меркель (Німеччина), Джасінда Ардерн (Нова Зеландія), Джорджія Мелоні (Італія). Незважаючи на це, практично неможливо чітко виявити «жіночий» стиль у політиці, тим більше, якщо йдеться про очільника держави.

Можна зробити висновок, що образ жінки-політика, незважаючи на успішне просування процесів гендерної рівності в суспільстві, досі викликає

певну настороженість, тоді як жінка-суспільний лідер здатна більш вільно висловлювати особисту позицію та погляди, не будучи обмеженою, наприклад, інтересами партії.

За підсумками проведеного дослідження можна дійти висновку стосовно того, що принцеса Діана та Маргарет Тетчер репрезентують різні типи образів жінки-політика.

Так, Леді Ді характеризується зовнішньою відкритістю, чутливістю до критики, потребою в самовираженні, що зробило її прикладом для наслідування багатьох британок її покоління. Вона демонструє історію успіху звичайної дівчини, яка спочатку стала членом королівської родини, а потім залишила її через те, що не відчула там відгуку стосовно власних цінностей, обравши, таким чином, свободу. Трагічна загибель принцеси Діани додала її образу характеру незавершеності, міфічності.

Натомість, Маргарет Тетчер представляє максимально протилежний, прагматичний образ жінки-політика. Вона досягла успіху та реалізувалася як політик без сторонньої допомоги, будучи позбавленою будь-якої сентиментальності. Тетчер є лідером за натурою, вона не схильна до компромісів, а будь-яку потребу діалогу сприймає як вияв слабкості. Проте саме ці лідерські якості залишили її в історії як очільницю уряду, прагматична політика якої вивела Велику Британію із кризи та знову зробила світовою державою.

Обіймаючи посаду прем'єр-міністра Великої Британії, Маргарет Тетчер виступає як жінка-політик, який бажає тримати соціальні процеси під своїм контролем, самостійно формулює та впроваджує в суспільство орієнтири, які називають цінностями, які б дозволили їй коригувати поведінку громадян і досягати бажаних політичних, економічних та інших цілей. Вона присвячує виступи планам партії та їх реалізації, соціальним та економічним реформам, боротьбі з соціалізмом та з безробіттям. Більше того, як перша жінка, що стала прем'єр-міністром Великої Британії, Маргарет Тетчер заявляє про важливість та роль жінки в сучасному світі, про можливість та здатність

жінки поєднувати як сімейні обов'язки, так і обіймати високу посаду, стояти на чолі уряду та бути успішною в політичній кар'єрі.

RÉSUMÉ

The 37-page term paper consists of an introduction, two chapters, a conclusion and a list of references.

The term paper is devoted to the study of the image of a female politician in the present.

The object of study: the image of a female politician.

The purpose of the study: to determine the patterns and components of the formation of images of women politicians (in the example of Margaret Thatcher and Lady Di).

Research methods. The critical methods in the implementation of the proposed research were the methods related to the content and ideological and semantic analysis of the images of women politicians (in the example of Margaret Thatcher and Lady Di).

The introduction defines the relevance of the topic, purpose, object, subject, methods, scientific novelty, practical task and structure of the study

The first section outlines the approaches to studying the image of a woman and the manifestation of the idea of a female politician around the world.

The second section describes the characteristics of female politicians in different times and their differences (the example of Lady Di and Margaret Thatcher).

The conclusion contains the analysis of the work.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бацевич, Ф. С. (2010) *Нариси з лінгвістичної прагматики*. (336 с.). Львів: ПАІС.
- Бондаревич, С. Суслік Л. (2022). Вплив гендерних стереотипів на формування самооцінки особистості. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Психологія. 3 (52), 27-35.
- Ващинська, Я. Б. (2018) Підходи до трактування поняття «дейксис»: загальна характеристика та специфіка. (с. 20-24). *Науковий вісник ХДУ*. 2, 20-24.
- Івасишин, М. Р. (2018). Функціонування дейктичних операторів у візуально-графічному тексті (на матеріалі англійської мови). *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 3, 109-113.
- Колесник, В. А. (2021). Маскулінність у сучасному українському суспільстві. *Розуміння маскулінності та гендерної рівності в секторі безпеки України та представлення результатів дослідження: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (с. 102-106). (Київ, 25 березня 2021 року).
- Костенко, Г. М. (2021). Своєрідність вираження дейксису у науково-технічному тексті. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА. 11(79), 91–94.
- Моркотун, С. (2017). Відтворення експресивності образних засобів при перекладі текстів політичного дискурсу. *Синопис: текст, контекст, медіа*. 3, 75–79.
- Пуленко, І. А. Сазикіна Т. П. (2020). Експресивні особливості синтаксичного паралелізму в публічних виступах політиків (на матеріалі англійської, французької та української мов). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Т. 1*. 45, 106–110.

- Сизоненко, А. (2016). Психологічні особливості гендерних стереотипів особистості. *Проблеми сучасної психології*. 31, 418-427. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/157899/157212>
- Судус, Ю. В. (2016). Мовленнєві засоби реалізації стратегії дискредитації в англомовному дипломатичному дискурсі. *Актуальні питання іноземної філології*. 5, 152-160.
- Судус, Ю. В. (2014). Стратегії і тактики англомовного дипломатичного дискурсу (на матеріалі промов держсекретаря США Дж. Керрі). *Вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 4, 124-128.
- Федорів, Я. Р. (2010). *Лінгвістичні моделі дискурсу політичних виступів: нариси із сучасних культурно-мовленнєвих практик*. (188 с.). Київ: ВПЦ НаУКМА.
- Шевченко, І. С. (2007). Мовленнєвий акт у когнітивно-дискурсивній парадигмі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія. Т. 10.* 1, 28-36.
- Campbell, J. (2009). *The Iron Lady Margaret Thatcher*. (564 p.). From Grocer's Daughter to Iron Lady.
- D'Acquisto, G. (2017). *Linguistic Analysis of Diplomatic Discourse: UN Resolutions if the Question of Palestine*. (140 p.) UK: Cambridge Scholars Publishing.
- Donahue, R. (1997). *Diplomatic Discourse: International Conflict at the United Nations*. (385 p.). London: Greenwood Publishing Group. McClellan M. (2004). *Public diplomacy in the context of traditional diplomacy*. (120 p.). Dublin.
- Shuster, J. (2015). *Diplomatic discourse*. (668 p.). London: Lulu.
- Spencer D. (2020). *Interview on Sky*. URL: <https://web.archive.org/web/20201122175845/https://www.bbc.co.uk/news/special/politics97/diana/panorama.html>
- Thatcher M. (1990). *Confidence in Her Majesty's Government*. URL: <https://www.margareththatcher.org/document/108256>